

STS, 1a S, 14.02.2000**La responsabilitat d'un centre escolar per un intent de suïcidi****Marc-R. Lloveras i Ferrer**

La **STS, 1a S, 14.02.2000** (Revista Jurídica [La Ley](#) núm. 5070, 7.06.00) resol un cas de responsabilitat civil derivada de suïcidi que ens mostra novament el límit de la possible imputació de danys a persones o entitats que poden haver d'evitar que es produeixi un suïcidi. En el treball publicat en aquesta mateixa revista ([Suïcidis](#)) vam analitzar la tipologia dels casos (hospitals, presons i servei militar) i les seves línies de resolució fonamentals (l'incompliment de deures especials de vigilància sobre persones amb antecedents psiquiàtrics). Aquesta nova sentència obre la tipologia a un nou supòsit: un intent de suïcidi que es produeix a una escola durant l'horari lectiu.

El 30 d'abril de 1991, cap a les 15'45h., una nena de 12 anys es va intentar suïcidar llençant-se al buit des del setè pis de l'escola on en aquells moments assistia a una classe de plàstica. La nena estava asseguda al seu lloc a l'aula, just al costat d'una finestra, l'obrí, s'enfilà al seu pupitre, passà al rebaix de la finestra i es llençà al buit. La nena, que caigué sobre una terrassa a l'alçada d'un primer pis, sobrevisqué, però patí lesions molt greus que la sentència no especifica. El seu pare presentà una demanda, en nom propi i en el de la seva filla, per danys i perjudicis contra l'empresa titular de l'escola, la seva asseguradora, el director i una professora de l'escola on sol·licitava una indemnització de 20 milions de ptes.

El TS, confirmant les sentències de primera instància i d'audiència, condemna a l'empresa titular del centre escolar i a la seva companyia asseguradora a pagar solidàriament una indemnització de 10 milions de ptes. Així mateix, confirma l'absolució de la professora demandada (pot suposar-se, tot i que la sentència no ho aclareix, que es tracta de la professora que estava impartint classe quan s'esdevingueren els fets) però no fa cap esment sobre el director de l'escola (el qual apareix com a demandat segons consta en els antecedents de fet). Sobre la manca de responsabilitat dels professors a conseqüència de la reforma de 1991 del Codi civil i la seva assumpció pels centres escolars vegeu [Pares i Mestres](#).

L'única recurrent en cassació, la companyia asseguradora, al·legà que la sentència d'audiència no tingué en compte la manca de culpa de l'empresa titular del centre escolar en la producció del dany. Cal tenir present, però, que la no causació directa del dany per part d'aquell a qui se'n vol fer responsable no és cap inconvenient a l'hora de determinar-ne la possible responsabilitat. **El problema no és de causació o de producció del dany sinó d'imputació de responsabilitat** (vegeu en aquest sentit [Causalitat i responsabilitat](#)).

Sabem ja, a més, que el suïcidi com a fet causat per l'única voluntat de la seva víctima no s'equipara sempre a allò que en d'altres casos anomenem culpa exclusiva de la víctima, que provoca l'alliberament de responsabilitat del tercer a qui es pretén imputar el dany. En els casos de suïcidi, la voluntarietat de la conducta del suïcida no provoca sempre la total irresponsabilitat de les persones o de les institucions que podien estar obligades atesa l'existència d'un vincle especial amb el suïcida a, com a mínim, intentar evitar-lo.

Vegem doncs com el TS considera que la responsabilitat pot ser imputada a l'escola. Abans de res cal destacar que al contrari del que vam tenir ocasió de veure en els casos esdevinguts en hospitals, presons o durant la prestació del servei militar, en aquest cas **no**

s'analitzen els possibles antecedents psiquiàtrics de qui comet el suïcidi o el seu intent. Així doncs, la imputació no es fonamenta en la infracció d'un deure especial de vigilància derivat de la necessitat d'una atenció especial sobre un determinat alumne, que en cas d'existir hagués fonamentat més clarament la imputació de responsabilitat.

Tot i això, sembla clar que una escola està en posició de garant respecte de la integritat física dels seus alumnes, el problema però és trobar el límit. En aquest cas però el TS obvia el tema ja que troba un altre criteri d'imputació que considera suficient: **l'incompliment de les mesures de seguretat del centre escolar, en particular, de l'altura de la finestra.**

Segons consta a la sentència, la finestra des d'on l'alumna es llençà al buit estava situada a 68 cm del terra, a 24 cm del seient i a 13,5 cm del pupitre, quan d'acord amb la normativa del Departament d'Ensenyament (que la sentència no cita) les finestres no poden tenir elements practicables per sota de 1,10-1,20 metres mesurats sobre qualsevol element al que es pugui enfil·lar un nen. El TS té en compte també que el Consell Escolar de l'escola havia acordat, tot i que només uns dies abans dels fets, concretament el 9 d'abril, col·locar reixes en els darrers tres pisos de l'edifici per a "*major seguretat dels alumnes*". D'altra banda, sembla també tenir-se en compte, tot i que segons sembla la legislació no ho exigeix, que la tanca de la finestra no tenia cap mecanisme de seguretat.

D'acord amb això i sense entrar en cap altra mena d'anàlisi, el TS considera que l'acció suïcida s'hauria pogut evitar si el col·legi hagués adoptat les mesures de precaució possibles i socialment adequades. En no haver-ho fet queda clara l'actuació negligent de l'escola i la imputació a aquesta de responsabilitat. Dit així sembla prou clar, més i tot si tenim en compte, cosa que el TS no explicita, que les alçades que consten en la sentència són realment exigües i signifiquen una accessibilitat quasi total a les finestres per a nens i nenes de fins i tot molt menys de 12 anys sense que hagin d'enfil·lar-se a cap element que puguin tenir per sota.

Però, novament, el problema està en fixar el límit. En aquesta ocasió el criteri utilitzat sembla ser el de l'àmbit de protecció de la norma. Si és així crec que es pot discutir que les normes de seguretat de les escoles estiguin pensades o incloguin mesures preventives dels intents de suïcidi dels escolars de 12 anys.

Aquesta sentència pot assimilar-se a la STS, 3a S, 30.3.1999 (RAJ. 3244) per la qual es feu responsable a l'administració del suïcidi d'un pres amb el seu propi cinturó ja que en el moment d'ingressar al centre penitenciari no havia estat degudament registrat. Immediatament però, sorgeix un dubte: les normes de seguretat de les escoles tenen el mateix objectiu que les de les presons?

Sembla que no ja que les normes de seguretat de les escoles tenen com a objectiu prevenir o evitar accidents i en qualsevol cas semblen estar molt lluny de l'art. 4.2 a) del Reglament penitenciari (RD 190/1996, de 9 de febrer) que estableix el deure dels centres penitenciaris de vetllar per la vida, la integritat i la salut dels presos. No crec que es pugui dir que com que l'obligació de l'escola de vetllar per la vida dels seus alumnes no existeix específicament en la legislació aquesta obligació no existeixi. Però potser sí que se'n pot discutir l'abast.

En aquest sentit, l'art. 7.2 del D 226/1990 preveu que *els alumnes tenen el dret a portar a terme la seva activitat acadèmica en condicions de seguretat i higiene adequades* (dret actualment vigent com a art. 10.2 del Decret 226/1997 i previst també en la legislació espanyola, art. 15 RD 732/1995) i el dret dels alumnes a que es respecti la seva integritat física i dignitat personal (art. 10.1 del Decret 226/1997 i art. 17 RD 732/1995), no sembla ni tant sols dirigit

directament a evitar accidents sinó més aviat a eradicar els càstigs físics o abusius infligits històricament sobre els alumnes.

De la mateixa manera, la fórmula emprada per l'art. 1903 CC ens indueix a pensar que l'escola es fa responsable dels danys causats pels alumnes, els quals normalment els causen uns a altres i es produeixen, també normalment, a conseqüència d'accidents derivats de la pràctica de jocs de tota mena dins dels quals la responsabilitat del centre, a més, es redueix a partir d'una certa edat, clarament en el cas de nens o nenes de 12 anys d'edat.

Així, les normes de seguretat de les escoles semblen primàriament dirigides a evitar els danys produïts per accidents que es poden esdevenir a conseqüència de jocs que generen situacions de risc. L'escola seria responsable només en aquests casos i quan els danys poden ser evitats amb una petita inversió en prevenció. D'acord amb això, sembla que si la nena hagués caigut per la finestra tot jugant imprudentment amb els seus companys la responsabilitat del centre escolar podria semblar-nos fora de qualsevol dubte, però quan es tracta d'un fet de difícil previsió, més encara si tenim en compte que els possibles antecedents o informes de seguiment del centre no s'analitza en cap moment, la imputació ja no és tant evident. En aquest sentit, el TS ni tant sols fonamenta la previsibilitat. A part de no tenir elements per judicar-la, la relaciona directament amb el fet que les finestres no tinguessin mesures de seguretat com si això ja fos suficient. Podem pensar però que és previsible que nens i nenes es puguin fer mal jugant, fins i tot perillosament, però que nens i nenes es llencin al buit per les finestres de les escoles ja no ho és tant, i en cas que ho fos, ho seria molt menys que no pas l'intent d'un pres o d'un malalt mental.

És més, el mateix TS ha considerat en alguna ocasió que l'escola no podia ser considerada responsable de danys causats per fets gairebé inevitables en esdevenir-se de manera ràpida i inopinada ni per lesions fortuïtes produïdes durant l'esbarjo escolar. Així, l'escola i els seus professors no es converteixen en garants absoluts de la integritat física dels alumnes que estan sota la seva custòdia (vegeu en aquest sentit [Nens i Adolescents](#)).

Com en tants altres casos però, el TS agafa el camí del mig i atorga, en base a l'anomenada, en aquest cas, conjunció de causes, tot utilitzant indistintament elements de causalitat i d'imputació de responsabilitat, el 50% de la indemnització sol·licitada pel pare de la nena que intentà suïcidar-se.

La solució seria la mateixa si la nena s'hagués intentat suïcidar penjant-se als serveis amb una corda de les utilitzades per jugar al pati? Fariem responsables als seus pares, o a uns amics d'aquests, si la nena s'hagués llençat al buit des del balcó de casa seva en cas que aquest no tingués reixes o bé les portes d'accés al mateix no haguessin tingut mecanismes de seguretat? Tot sembla indicar que no. Un dubte encara: una altra sentència recent de la 1a sala del TS i pràcticament de la mateixa data, 17 de febrer, ha exclòs la responsabilitat d'un centre psiquiàtric pel suïcidi d'un malalt mental amb antecedents suïcides a conseqüència de la impossibilitat material d'establir una vigilància de 24 h sobre el malalt més encara quan se'l sotmet a una teràpia ocupacional que li permet sortir del centre. Pot ser que un centre escolar privat tingui una posició de garant amb un estàndard de diligència respecte dels seus alumnes superior al dels centres psiquiàtrics respecte dels seus interns?